

RICHARD WUNDRAK

Vad väntar DDR?

Risken för att DDR skall få samma fruktansvärda inflation som Polen efter införandet av fria marknader är av olika skäl inte så stor men likväl reell. Nästan alla partier i landet har som mål att lösa de ekonomiska problemen genom att införa marknadsekonomi. Det innebär att faran är mycket stor att den balans som trots många tvivelaktiga inslag finns i ekonomin skall gå förlorad. En snabb övergång från planekonomi till marknadsekonomi betraktar jag som ödesdiger, men de flesta människor längtar efter en sådan övergång i förhoppning om en snabb förbättring av levnadsstandarden.

Av övergången väntar de en inkomstökning och ett varuutbud som det i Förbundsrepubliken Tyskland. Den stora allmänheten i DDR och övriga östeuropeiska länder är inte längre villig att acceptera ekonomiska inskränkningar, eftersom man tvingats göra det i mer än 40 år. Folk i DDR inser inte hur mycket lägre produktiviteten är där än i Förbundsrepubliken. Inte heller är man medveten om att förutsättningarna är helt olika när det gäller utrikeshandeln. Därför ser en växande andel av befolkningen en återförening mellan de båda tyska staterna som räddningen.

Men en ekonomi som under årtionden styrts centralt och ofta godtyckligt står vid en övergång till marknadsstyrning inför större problem än Europas ekonomier gjorde vid övergången från krigs- till fredsekonomier. Detta betyder en reell risk för fullständig sammanbrott. Jäm-

fört med andra östeuropeiska länder har DDR emellertid vissa fördelar som kan underlätta övergången. Landet har en industriproduktion som inom vissa områden intar en framträdande plats på världsmarknaden och gör företag och länder i väst intresserade av närmare samarbete. Det gäller tex tryckeriutrustning, dagbrottsutrustning, vissa verktygsmaskiner och elektroniska produkter. DDRs jordbruk gör landet i stor utsträckning självförsörjande på livsmedel. Ännu är landet kreditvärdigt. Under överskådlig tid är det ingen risk för massarbetslöshet, fastän strukturella problem den närmaste framtiden kommer att visa sig i sysselsättningen. Som tidigare lider DDR-ekonomin totalt sett av arbetskraftsbrist, till skillnad från Polen som är det land i Europa som haft högst födelsetal efter 1945.

En löneökning i DDR och förbättring av levnadsstandarden tillsammans med ett fördrag som fastställer den nuvarande politiska lösningen vad gäller förhållandet mellan de båda tyska staterna skulle förstås kunna leda till ökad arbetskraftsinvandring från Förbundsrepubliken, som har två miljoner arbetslösa. Det specifika i de ekonomiska relationerna mellan DDR och Förbundsrepubliken (Berlinfördraget 1951) och det härmed förbundna förhållandet till EG kan i varje fall underlätta en smärtlös övergång till marknadsekonomi.

Men i hög grad blir det faktiska förloppet i denna övergång beroende på den politiska utvecklingen i landet och på den profilering, särskilt i ekonomiskt avseende, som de politiska krafterna antar. För närvarande existerar det bara mycket allmänna och delvis förvirrade föreställningar, som är mycket starkt präglade av den förestående valkampen. Frågan om

Professor RICHARD WUNDRAK är verksam vid universitetet i Greifswald, DDR.

marknadsekonomins fördelar, men även nackdelar, och dess konsekvenser för befolkningen spelar ingen roll i det politiska livet. Politikernas ord står i dag mycket högre i kurs än ekonomernas uppfattning.

Därtill kommer att befolkningen i DDR är gammal och varje dag blir äldre genom den ihållande utvandringen till Förbundsrepubliken av övervägande unga människor. I dag utgör andelen pensionärer (kvinnor över 60, män över 65 år) 20 procent av totalbefolkningen. De utgör omkring en tredjedel av de valberättigade. De och även de som snart går in i pensionsåldern är föga intresserade av fördelar med marknadsekonomin som visar sig om tio eller tolv år.

Övergång till marknadsekonomi betyder en minskning av penningvärdet i DDR. Det är emellertid äldre människor som har störst sparade tillgångar, och inte så få av dem skulle för andra gången i livet göra en kännbar förlust. Dessutom blir det allt tydligare att det till skillnad från i Polen och Ungern ännu knappast finns några större sociala grupper som vill ha denna republik. DDR löper enligt min mening faran att dela Weimarrepublikens öde: De krafter som förespråkar "ordning" kommer att vinna anhängare. Framför allt därför att det som följd av egendomsstrukturen inte finns några starka mellanskikt som garanter för en effektivt fungerande demokrati.